

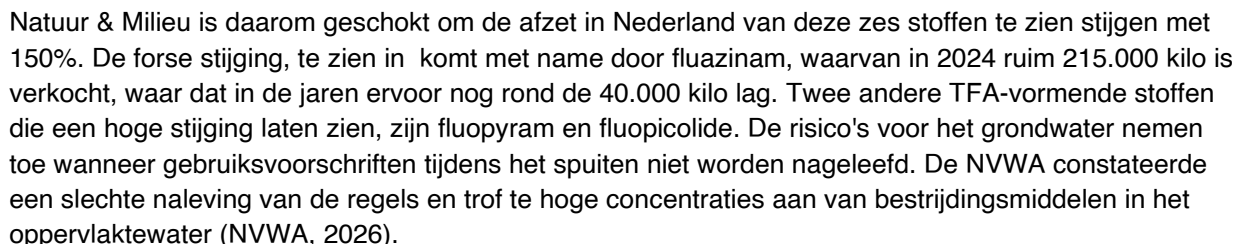
Sterke toename in verkoop van PFAS-bestrijdingsmiddelen geven zorgen om drinkwatervoorziening

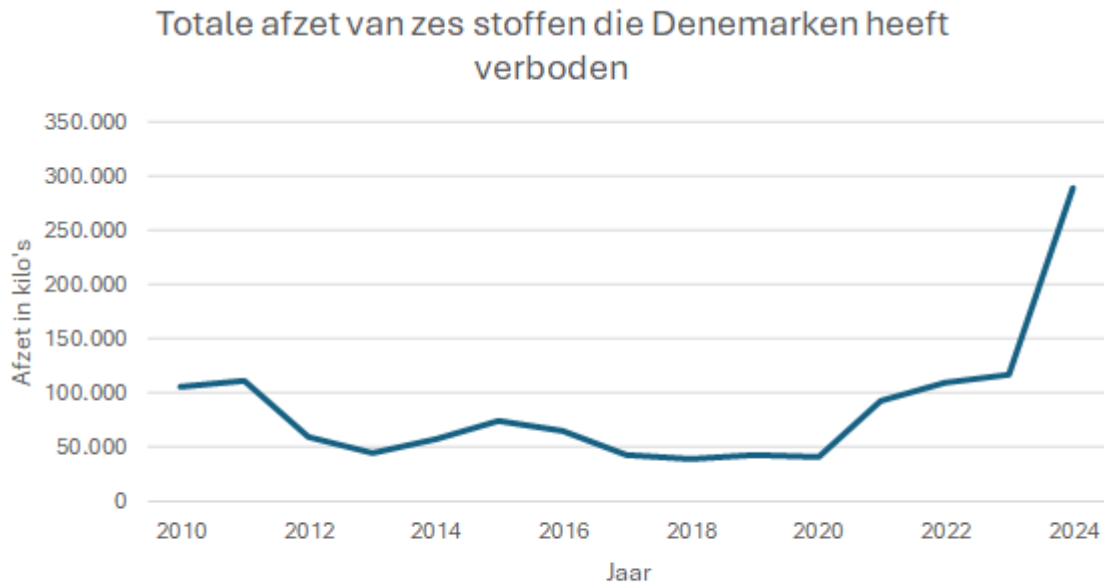
Volgens het Compendium voor de Leefomgeving zijn er in 2024 8,1 miljoen kg bestrijdingsmiddelen verkocht. Dit betekent een stijging van 8 procent ten opzichte van 2023. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door een toename van schimmelbestrijding (+42%). Bestrijdingsmiddelen voor onkruid (-10%) en insecten (-14%) laten beide een daling zien.

2024 was een extreem nat jaar, waardoor schimmelziektes een extra groot risico vormden voor gewassen. Door klimaatverandering zullen weersextremen vaker voorkomen. In natte jaren kan dit leiden tot een hoge piekbelasting van specifieke chemische stoffen. Natuur & Milieu maakt zich ernstig zorgen over de risico's die deze hoge piekbelasting met zich meebrengt.

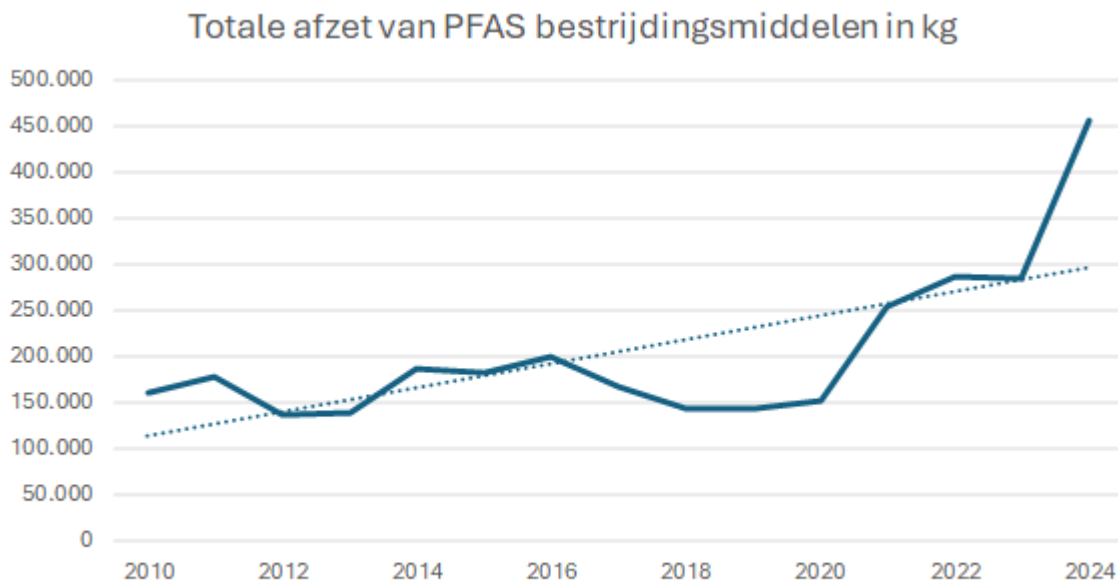
PFAS bestrijdingsmiddelen

Een deel van de PFAS bestrijdingsmiddelen breken af in trifluorazijnzuur (TFA). Uit Deens onderzoek is gebleken dat TFA schadelijk is voor de reproductie van mensen en gemakkelijk uitlekt naar het grondwater (Miljø- og Ligestillingsministeriet, 2025). Daarbij kan de stof zeer slecht uit het water worden gezuiverd door zuiveringsinstallaties (Vewin, 2025). Dit betekent dat het een groot risico vormt voor onze drinkwatervoorziening. Voor het Deense Milieuagentschap was dit reden om zes TFA-vormende stoffen te verbieden in de landbouw (Figuur 1): fluopyram, fluazinam, diflufenican, mefentrifluconazol, tau-fluvalinaat, fluazifop-P-butyl (Natuur & Milieu, 2025).

Natuur & Milieu is daarom geschokt om de afzet in Nederland van deze zes stoffen te zien stijgen met 150%. De forse stijging, te zien in komt met name door fluazinam, waarvan in 2024 ruim 215.000 kilo is verkocht, waar dat in de jaren ervoor nog rond de 40.000 kilo lag. Twee andere TFA-vormende stoffen die een hoge stijging laten zien, zijn fluopyram en fluopicolide. De risico's voor het grondwater nemen toe wanneer gebruiksvorschriften tijdens het spuiten niet worden nageleefd. De NVWA constateerde een slechte naleving van de regels en trof te hoge concentraties aan van bestrijdingsmiddelen in het oppervlaktewater (NVWA, 2026).

Figuur 1 Totale afzet van fluopyram, fluazinam, diflufenican, mefentrifluconazol, tau-fluvalinaat en fluazifop-P-butyl

Figuur 2 Totale afzet van PFAS-bestrijdingsmiddelen in kg

Dezelfde trend is te zien bij de totale afzet van alle PFAS-bestrijdingsmiddelen (Figuur 2).

Het Ctgb pleitte eerder al voor een versnelde Europese herbeoordeling van PFAS-stoffen, waarvan ongeveer 110 middelen in Nederland zijn toegelaten. Het Ctgb vindt het onverantwoord om dit langdurige proces af te wachten, en herbeoordeelt momenteel 46 middelen op risico's voor het grondwater (Tweede Kamer, 2026). Net zoals bij Zweden en Noorwegen is de deadline voor deze

herbeoordeling 30 april 2028 ([Ctgb, 2025](#)). Hoewel Natuur & Milieu deze beslissing toejuicht, laat het zien dat deze giftige stoffen nog jarenlang gebruikt kunnen worden en kunnen deze zich ophopen in het water. Daarom zijn wij trots op de telers binnen de pilot met supermarktketen Lidl, die nu al laten zien dat het ook met minder bestrijdingsmiddelen kan ([Natuur & Milieu, 2025](#)).

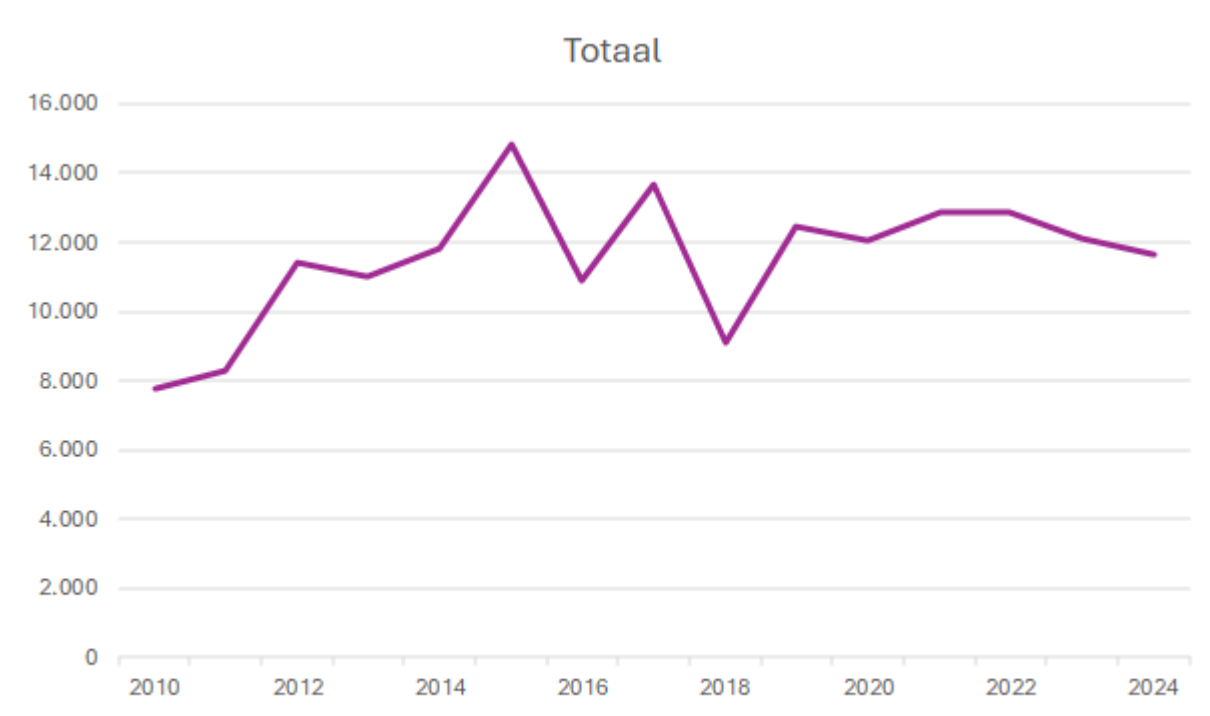
Verschil tussen afzet en gebruik

De jaarlijkse afzetcijfers van bestrijdingsmiddelen verschillen erg met de gebruikscijfers. Gebruikscijfers liggen standaard lager dan de afzetcijfers. Voor 2024 verschilde dit ongeveer 50% ([CLO, 2026a](#); [CLO, 2026b](#)). Waar producenten en importeurs verplicht zijn de afzetcijfers te rapporteren, houden agrariërs gebruikscijfers bij in een eigen registratie. Het CBS haalt de gebruikscijfers op bij de agrariërs door middel van een enquête, gericht op belangrijke gewassen. Deze gebruikscijfers geven geen inzicht in het totale gebruik, en ook niet in geografische en sectorale verschillen. De gebrekkige registratie zit het maken van effectief beleid in de weg. Inzicht in gebruikscijfers maakt het mogelijk om goed te monitoren, vergelijken en van elkaar te leren. Natuur & Milieu pleit voor een centrale en digitale registratie van gebruikte bestrijdingsmiddelen.

Niet toetsbare stoffen

Verschillende stoffen die in de praktijk tot de meest schadelijke bestrijdingsmiddelen behoren, zijn (nog steeds) niet goed te meten. Dat komt doordat de huidige meetmethoden een detectiegrens hebben die boven de geldende milieunorm ligt. Hierdoor kan niet worden gemeten hoe schadelijk deze stoffen zijn voor het milieu.

Dit probleem speelt met name bij synthetische pyrethoïden. Van deze middelen is bekend dat zij extreem giftig zijn: zelfs een zeer kleine hoeveelheid kan leiden tot een grote milieu-impact. Het RIVM liet zien dat in 2016 de stoffen deltamethrin (59%), lambda-cyhalothrin (22%) en esfenvaleraat (9%) samen verantwoordelijk waren voor 90% van de vervuiling van het oppervlaktewater door open teelten, terwijl zij gezamenlijk slechts 0,1% van het totale gebruik (in kilogrammen) vertegenwoordigden ([RIVM, 2024](#)).

Figuur 3 Totale afzet in kilo's van deltamethrin, lambda-cyhalothrin en esfenvaleraat

Desondanks zijn deze stoffen nog steeds toegelaten en is het gebruik in 2024 onverminderd hoog gebleven. Zelfs consumentenproducten zoals vlooienbanden en wespenspray bevatten giftige stoffen zoals deltamethrin en permethrin.

Natuur & Milieu eist daarom een striktere toepassing van het voorzorgsprincipe. Stoffen waarvan de milieu-impact niet betrouwbaar kan worden gemeten, en waarvan bekend is dat zij een groot deel van de vervuiling veroorzaken, moeten uit voorzorg worden verboden.

Doelen worden niet gehaald

De plannen van de sector zijn erop gericht om in 2030 vrijwel geen emissies naar het milieu en geen residuen op voedsel te hebben. Deze doelen zijn momenteel niet in zicht. Nieuw beleid moet zich enerzijds richten op het stimuleren van biologische landbouw en het verminderen van bestrijdingsmiddelen. Anderzijds moet het beleid de meest giftige stoffen actief terugdringen of verbieden. Het nieuwe kabinet geeft hier invulling aan via een nationaal convenant en een nieuw actieplan. Een effectief beleidskader en voldoende financiële ondersteuning ontbreken echter nog.